

Sören Højgård: Long-Term Unemployment in a Full Employment Economy

Lund Economic Studies, nr. 57, 199

I bogen *Long-Term Unemployment in a Full Employment Economy*, som er en Ph.d afhandling i nationaløkonomi ved Lunds Universitet, søger Sören Højgård at beskrive og forklare udviklingen af langtidsarbejdsløshed i den svenske økonomi for perioden 1973–90. Bogen bygger på litteraturstudier, offentliggjort statistik samt egen anvendelse af registerdata vedrørende arbejdsløse og langtidsarbejdsløse.

Umiddelbart kan man naturligvis sige, at det er noget mærkeligt at beskæftige sig med langtidsarbejdsløshed i et samfund, hvor arbejdsløsheden i modsætning til andre lande har været bemærkelsesværdig lav, fordi der har været opretholdt et betydeligt efterspørgselspres på arbejdsmarkedet blandt andet gennem devalueringer. Sammenlignet med andre lande, hvor efterspørgselen har været relativt svagere og uden tvivl mere fluktuerende, kan man derfor betragte Sverige som et laboratorium, hvor man har kunnet holde omgivelsernes indflydelse konstant. At langtidsarbejdsløsheden stiger i lande med stor og stigende arbejdsløshed, er vel ikke så mærkeligt. Mere bemærkelsesværdigt er det, at langtidsarbejdsløsheden også har været stigende i Sverige.

Afhandlingen består af 8 kapitler og et resumé, ialt 300 sider. Det er på udmærket vis lykkedes at binde en overordnet beskrivelse af teorier omkring

jobsøgning og udstødning sammen med en mikroøkonometrisk analyse.

Bogen beskriver først den talmæssige udvikling af arbejdsløsheden i OECD-området og specielt i Sverige i sammenhæng med de gængse makroøkonomiske forklaringer på langtidsarbejdsløshed. I de følgende kapitler fokuseres på de mikroøkonomiske forklaringer. Udbudssiden beskrives først ud fra en søgeteoretisk synsvinkel, dernæst ud fra en efterspørgsels synsvinkel. I kapitel 3 ses der på de institutionelle rammer for arbejdsløshed og langtidsarbejdsløshed i Sverige. Kapitel 4 ser på langtidsarbejdsløshedens udvikling i Sverige og fortager en tidsserieanalyse af, om der har været tale om hysteresis. I kapitel 5 diskuteres tidligere svenske undersøgelser specielt i relation til spørgsmålet, om der er tale om sortering af de arbejdsløse, eller om det, at folk har søgt efter job længe, nedsætter deres sandsynlighed for at få beskæftigelse. I kapitel 6 estimerer Sören Højgård tre hazard funktioner, der beskriver afgang fra arbejdsløshed til enten beskæftigelse, arbejdsmarkedsprogrammer eller ud af arbejdsstyrken. Denne analyse gentages på det nærmeste i kapitel 7 og 8, hvor der imidlertid fokuseres på henholdsvis mænd og kvinder og på aldersgrupper. I alle tre kapitler undersøges det samtidig, om der er forskel mellem forholdene i 1986/87 og 1988/89.

I det første kapitel gennemgås den talmæssige udvikling af arbejdsløsheden inden for OECD-området sammen med de makroøkonomiske teorier for arbejdsløshed. Det konkluderes her, at ingen af disse teorier er i stand til at forklare, hvorfor langtidsarbejdsløsheden fortsat vokser, selv når økonomien nærmer sig fuld beskæftigelse. Sören Höjgård konkluderer endvidere, at vi må finde nøglen til langtidsarbejdsløshedsfænomenet i analysen af, hvordan økonomiske og institutionelle faktorer påvirker søgeadfærden, og hvordan dette måtte påvirke strømmene ind og ud af arbejdsmarkedet. Reservationsløsteorien er her uden enhver tvivl vigtig, fordi den beskriver, hvordan folk reagerer på forskellige økonomiske stimuli. Reservationslønsmodellen anvendes i det følgende til en række prediktioner, der viser sammenhængen mellem reservationslønnen, tilbudssandsynligheden, arbejdsløshedsunderstøttelsen, varighed af understøttelse. Teorien kan dog ikke i alle tilfælde give klare og entydige svar. Effekten vil afhænge af nettoindkomsten under søgning. Et andet spørgsmål er, hvordan reservationslønnen påvirkes af, at de arbejdsløse ikke bare kan bevæge sig over i beskæftigelse, men også bevæge sig over i arbejdsmarkedsprogrammer samt ud af arbejdsstyrken. Det er her en interessant iagttagelse, at under forudsætning af, at deltagelsen i et træningsprojekt påvirker den fremtidige job-tilbudssandsynlighed, vil de arbejdsløse forsøge at fremskynde deres deltagelse mest muligt. Omvendt, hvis deltagelsen blot forlænger understøttelsesperioden. Da ønsker man den senest mulige deltagelse i forløbet. Hvis efterspørgslen er begrænset, samtidig med at

der er høje flytteomkostninger er den virkeligt onde udgave af denne teori, at deltagelse i en arbejdsmarkedspolitisk foranstaltning blot er et tilskud til at vente. Denne situation må forventes især at være attraktiv for personer, der har utilstrækkelig human capital. Dette kan endog være tilfældet på toppen af en konjunktur. Hvis ovenikøbet antallet af programmer varierer countracyklisk, kan man få, at nok stiger tilbudssandsynligheden, men samtidig stiger ventetiden. Den samlede (langtids)arbejdsløshed er derfor uændret over konjunkturen.

Væksten i langtidsarbejdsløsheden kunne også være et resultat af en stigende kompensationsgrad, vækst i lønspreddingen, som jeg ikke mener, at der er belæg for i den beskrevne periode! Det refereres, at man ikke i svenske undersøgelser har kunnet finde signifikant belæg for, at arbejdsløshedsunderstøttelsen har været årsag til den stigende langtidsarbejdsløshed. Her savner man en reference til europæiske og andre resultater. Dernæst vender Sören Höjgård sig kort til efterspørgselsiden, hvor det diskuteres, hvad omkostninger til rekruttering, beskæftigelse og afskedigelse kan betyde for mængden af jobtilbud til den enkelte.

De grupper, som arbejdsgiverne bedømmer til at have den største usikkerhed mht forventet beskæftigelsesvarighed, er de, der får færrest tilbud, alt andet lige. For kvinder gælder det således, at de måske kræver den højeste løn for at gå på arbejdsmarkedet, fordi deres alternativløn på hjemmefronten er relativ høj. Den lavere tilbudssandsynlighed gør imidlertid, at de nedsætter deres reservationsløn. Disse forhold kan natur-

ligvis ændres over konjunkturcyklen. Det springende punkt er da, om de vil være i stand til at ændre deres reservationsløn hurtigt nok til at foretage den nødvendige tilpasning. Kan de ikke det, eller ønsker de det ikke, måske fordi understøttelsesmuligheder eller minimumsløn sætter en nedre grænse, forbliver de arbejdsløse. I slutningen af dette kapitel gøres det klart, at nettoeffekten altid vil afhænge af de empiriske omstændigheder.

De første 2 kapitler, hvor teorierne gennemgås og diskuteres, udmærker sig ved, at de faktiske forhold hele tiden inddrages. Dette bidrager klart til læserens intuition og forståelse.

I kapitel 3 foretages først en ret omfattende gennemgang af det svenske understøttelsessystem, siden begyndelsen af 60'erne med datoer for ændringer etc. Herunder beskrives udviklingen i replacement ratios efter skat. Det vises, at der er sket en svag forøgelse af erstatningsgraderne siden midt i 70'erne. Spørgsmålet er imidlertid, om dette billede også ville holde, hvis man inddrog de indkomstafhængige overførsler og offentlige ydelser. Et andet spørgsmål er, om det har været stadig lettere at få adgang til disse gratisydelser. Et bekræftende svar antydes senere i kapitlet.

Dernæst gennemgås elementerne i den aktive arbejdsmarkedspolitik, igen med udgangspunkt i 60'erne. Formålet med denne politik har klart været at øge det effektive udbud af arbejdssøgende. En tabel, der beskriver omfanget af foranstaltninger, viser klart en tal-mæssig stigende betydning også i forhold til den almindelige åbne arbejdsløshed. Det kunne vel være relevant at

spørge, hvorfor dette sker? Sören Højgård antyder, at en del af disse aktive foranstaltninger simpelt hen har været anvendt til at give folk en mulighed for at fortsætte med at modtage a-dagpenge.

Kapitlet beskriver således de muligheder, der har været for at blive forsørgt i det svenske system, både mht ydelser og tilgængelighed. Der opbygges indirekte en hypotese om, at der – i det mindste for visse grupper – ligefrem er skabt incitamentter til langtidsarbejdsløshed. Det er dog næppe ydelsen i sig selv, der virker tiltrækkende, snarere er det tilgængeligheden, der er øget betydeligt. Udviklingen i størrelsen af personalet på arbejdsformidlingen, og de mange tilbud kan direkte påvirke reservationslønnen opad for almindelige job.

Efter en kort gennemgang af relationerne til pensionssystemet gives der en beskrivelse af løndannelsessystemet. Det siges, at en sammenpresset lønstruktur – relativt høje minimumslønninger kan være for høje til at tillade, at arbejdsløse med ugunstige karakteristika bliver beskæftiget (s 83). Endelig omtales "Lagen om anstillningsskydd". Denne indebærer klare incitamentter for arbejdsgiverne til at være mere kræsne ved nyansættelser, fordi de kun vanskeligt kan fyre en medarbejder. Alt i alt er der i dette kapitel peget på en række faktorer, der kan medføre, at der selv i toppen af konjunkturcyklen er mulighed for stigning i langtidsarbejdsløsheden.

I kapitel 4 diskuteres, om der kan siges at være nogen grad af hysteresis i den svenske langtidsarbejdsløshed (LTU). Ved hysteresis menes, at LTU

stiger over tiden uafhængigt af arbejdsløsheden og job til rådighed. Nyere økonometrisk teori har imidlertid vist, at en simpel regression af LTU mod de øvrige 2 serier vil give inkonsistente estimater, hvis de to serier ikke er kointegrerede. I kapitlet undersøges, om kvoten af LTU og VU (ledige job i % af antallet af arbejdsløse) er stationær eller i det mindste integreret af den samme orden. For læseren gives der en kort indføring i teorien bag begreberne. Konklusionerne er for det første, at langsigtsarbejdsløsheden er øget i Sverige, for det andet at der sker et skift til et højere niveau omkring 1971, og endelig kan man ikke afvise, at der er hysteresis i andelen af langtidsarbejdsløshed. Igen savnes her en sammenligning med resultater i andre lande.

Kapitel 5 er optakten til en estimation på svenske data af, om der er tale om en sorteringsproces, eller om der er tale om varighedsafhængighed. Ved det første menes, at personer med ugunstige karakteristika har vanskeligst ved at få job og derfor er mere tilbøjelige til at blive langtidsarbejdsløse. Ved negativ duration dependence menes, at i øvrigt ens personer har sværere ved at blive beskæftiget, hvis de i forvejen har haft en længere arbejdsløshedsperiode. (Ikke som der står på side 133: *persons with longer unemployment spells will be employed last*). Tilsvarende betyder positiv duration dependence, at jo længere man har været arbejdsløs, jo større er sandsynligheden for at forlade tilstanden arbejdsløs. Det er åbenbart, at de to hypoteser ikke er gensidigt udelukkende.

Kapitlet prøver dels at klargøre problemstillingen og dels at gøre rede for andre svenske studier.¹ Det er karakter-

istisk, at disse med få undtagelser drejer sig om meget specielle datasæt, som oftest er skabt i forbindelse med lukning af en større virksomhed. På svensk betyder det formentlig, at der samtidig er givet meget store tilskud for at stimulere den generelle efterspørgsel på det lokale arbejdsmarked. Dette er naturligvis ikke nødvendigvis de bedste betingelser for at lave en generelt anvendelig undersøgelse. Denne undersøgelse er derimod baseret på repræsentative data, der ovenikøbet kommer fra registre, og derfor er langt mere pålidelige. Gennemgangen af de svenske resultater viser en stor enighed om sorteringsteorien men mindre enighed om varighedsafhængigheden, idet der her findes både negativ og positiv varighedsafhængighed. Noget af forklaringen på dette er formentlig, at nogle af modellerne ikke skelner mellem forskellige status efter arbejdsløshed. Kapitlet ville have været mere let læseligt, hvis der havde været anvendt oversigtsskema'er over de beskrevne undersøgelser.

Det nævnes på side 142, at det på grund af forskelle i typen af arbejdsmarkedspolitik er vanskeligt at sammenligne med studier fra andre lande. Dette er en klar pointe og kunne have været anvendt til at sige noget om svensk arbejdsmarkedspolitik.

Kapitel 6 er det første af de empiriske kapitler, der bygger på Sören Højgårds egne undersøgelser. Hovedproblemstillingen er, om sorterings- og eller varighedshypotesen kan opfyldes. En sidehypotese er, om de samme re-

¹Det er i denne sammenhæng interessant, at Sverige har så mange af disse studier, mens vi i Danmark knap har et eneste.

Tabel 1. Varighedsafhangighed (Weibull hazardfunktion).

r	Sammensat	Beskeftigelse	Arbejdsmarkedsprogrammer	Uden for arbejdsstyrken
86/87	pos	–	pos	pos
88/89	neg	neg	pos	neg

sultater galder for forskellige stadier af konjunkturudviklingen. Forst gennemgås tre forskellige specifikationer af hazardfunktionen. Ved alle tre estimationer ses der dels pa en aggregeret model, hvor der ikke skelnes mellem destinationer, nar arbejdslosheden forlades og dels pa en competing risk model, hvor der skelnes mellem, om personen bliver beskeftiget, deltager i en arbejdsmarkedspolitisk foranstaltning eller forlader arbejdsstyrken (*Tabel 1*).

Data kommer fra registerdata og omfatter et udvalg pa ca 7500 blandt godt 30.000 personer, som har meldt sig ved arbejdsformidlingen i 1986/87 og i 1989/90 i et antal regioner. Der gøres i studiet opmerksom pa, at ingen af disse regioner omfatter de storre byer, hvilket forfatteren gor opmerksom pa kan gore studiet mindre reprasentativt. Et andet problem i data er, at der mangler oplysninger om repeated spells og derfor ogsa om, hvad der kommer efter deltagelse i arbejdsmarkedforanstaltningerne. Dette sidste er interessant, fordi man vel egentlig ikke kan sige, at deltagelse i arbejdsmarkedforanstaltning er en tilstand. Det skulle gerne vare en overgang til noget mere varigt. Beskrivelse af resultaterne er desverre vanskeligt overskuelige og ville have vundet ved at blive sat op i et skema.

Valg af funktionsform bliver sat noget i relief af en rekke grafer med de ugentlige empiriske hazard-funktioner,

hvor der ikke er taget hensyn til andre forklarende variable. Jeg mener, at disse rejser sporgsmålet om det hensigtsmessige i specifikationen af hazard funktionen. Navnlig synes det at vare problematisk, at der er en betydelig stigning i hazard rate ved en sogetid pa et r. Hovedforklaringen pa denne stigning er uden tvivl, at understøttelsen lober ud efter 1 r. Dette fenomen diskuteres desverre ikke til bunds i bogen.

Varighedsafhangigheden i competing risk modellen viser sig at vare noget afhangig af konjunktoren, jf *Tabel 1*. Interessant er det, at der ikke er nogen varighedsafhangighed i overgangen til beskeftigelse "lavkonjunktoren" 86/87. I hojkonjunktoren derimod er der neg varighedsafhangighed som tegn pa, at arbejdsgiverne er mindre tilbøjelige til at tage en langtidsarbejdslos. rsagen er formentlig, at scar effekten er storre i en hojkonjunktur, fordi man antager, at sorteringen er hardere. At koefficienten til arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger, LMP, er positiv, kan meget vel skyldes, at AMS tager fat i folk efter 50 uger, kun nogle fa starter pa tilbud for dette tidspunkt, kan man se af de empiriske hazards. Afgangen fra arbejdsstyrken er nogenlunde jevnt fordelt i begyndelsen med en stigning til sidst i perioden. Alligevel giver dette en positiv duration dependence, formentlig fordi punkterne ude ved 50–55 uger taller relativt meget ved estimatio-

nen. Man kunne her have tænkt sig en anden specifikation, hvor yderpunkterne blev beskrevet ved en dummyvariabel.

Som altid er det meget forvirrende for læseren, at de fundne parametre i tabellerne har den modsatte effekt af den, som parameterværdierne angiver. Derfor er det meget hensigtsmæssigt, at der i bogen er konstrueret tabeller med nettoeffekter af de enkelte variable. Generelt findes, at sorteringseffekten bliver stærkere ved toppen af konjunkturerne end ved bunden. Blandt "sorteringsvariablene" skal der her kun bemærkes, at det bl.a. findes, at arbejdsløsheden er væsentlig mindre for dem, der ikke modtager arbejdsløshedsunderstøttelse eller KAS.

I kapitel 7 undersøges, om effekterne i det foregående afsnit skyldes forskelligt søgemønster hos mænd og kvinder. Hovedresultatet er ikke meget anderledes end ovenfor. Kapitel 8 undersøger på lignende vis, om der er forskelle mellem aldersgrupper. Det viser sig her, at forskellene mellem aldersgrupper ikke er så store, at man kan fin-

de basis for at sige, at søgeprocessen er væsentlig forskellig for disse undergrupper.

Konklusionen i Sören Højgårds undersøgelse er klar: Hverken sorterings- eller varighedshypotesen kan forkastes. Samtidig findes det også, at varighedsafhængigheden for afgang til beskæftigelse er negativ på toppen af konjunkturen, mens den for en række grupper er negativ i opgangskonjunkturen. Desuden findes tendenser til, at sorteringsprocessen i det hele taget er stærkere i toppen af konjunkturen end i en svagere konjunktur.

Sören Højgårds undersøgelse af overgangen fra arbejdsløshed er et værdigt bidrag til den svenske viden om arbejdsløsheden, sålænge den var af begrænset størrelse. Kun fremtidige undersøgelser, kan vise om disse "laboratorieresultater" kan holde ved en større arbejdsløshed.

Professor Niels Westergård-Nielsen
Centre For Labour Market
and Social Research
Århus, Danmark